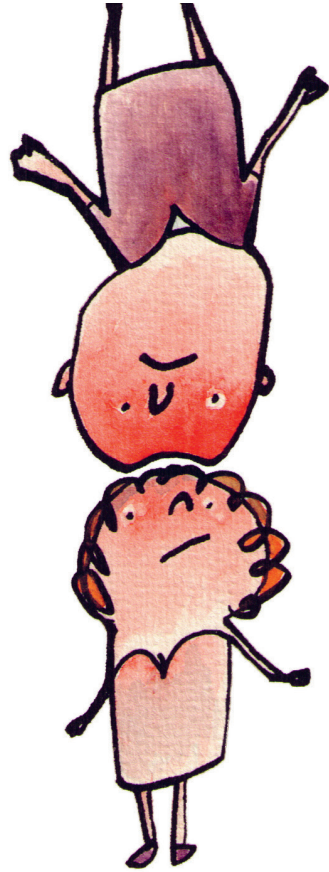

Brigitte Schniggenfittig, Jörg Wagner
Violetta Frankowska, Miłosz Woźniak

Pokaż język
Słowem o słowie

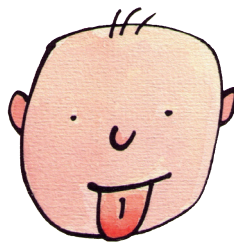
Brigitte Schniggenfittig, Jörg Wagner
Violetta Frankowska, Miłosz Woźniak

POKAŹ JĘZYK

Słowem o słowie

Ilustracje
Dieter Gilfert

Redaktorka merytoryczna i językowa wersji polskiej
Jolanta Tambor

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego · Katowice 2023

Seria
Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców
www.sjikip.us.edu.pl

Redaktorka naukowa serii
Jolanta Tambor

Rada naukowa serii
Prof. dr hab. Małgorzata Kita
Dr hab. Romuald Cudak, prof. UŚ em.
Prof. dr hab. Kazimierz Ożóg
Prof. dr hab. Ivana Dobrotová
Prof. dr Li Yinan
Dr Magdalena Słyk

Recenzja
Kazimierz Ożóg

Zanim pokażemy sobie język

Ale czy to ładnie pokazywać sobie język? Jeśli już, to można pokazać język u lekarza podczas badania. Nam nie chodzi jednak o wyciąganie języka z buzi i wcale Was do tego nie namawiamy. Nam chodzi o inny język. O ten, którym mówimy. Jest on bowiem prawdziwym skarbem! I w tej książce chcemy go z Wami odkryć. Tak jak odkrywa się skarby podczas wielkich wypraw.

Nasza wyprawa będzie jednak trochę nietypowa. Nie musicie na nią zabierać łopaty, latarki ani lupy. Mapa skarbów też nie będzie potrzebna. Przydadzą się za to czujne ucho i sokole oko. Dzięki nim usłyszycie i zobaczycie piękno naszego języka. Bo to właśnie słowa są skarbem, którego będziemy szukać w tej książce. To skarb bardzo wyjątkowy, bo językowy.

Może myślicie sobie teraz: Co niby jest takiego wartościowego w słowach i w języku, że mówimy o nich jak o skarbach? Przecież przez cały dzień słowa wpadają nam w uszy, a w nocy pojawiają się nawet w snach. I macie rację. My jednak spróbujemy Wam pokazać, że także w codziennym języku znajdziemy prawdziwy skarb!

Skarb ten składa się z wielu mniejszych części. Tak samo jak znaleziona skrzynia ze skarbami zawiera cenne elementy, takie jak perły, złote monety czy kamienie szlachetne. W naszym przypadku będzie ich około 32, 40 albo nawet 16 000!

- Do słownictwa używanego na co dzień zaliczamy od 12 000 do 16 000 słów.
- By stworzyć wszystkie te słowa, potrzeba nam około 40 głosek. To tak, jakbyśmy z 40 klocków mogli zbudować wiele tysięcy różnych domów lub wież.
- By zapisać od 12 000 do 16 000 słów, potrzebujemy jeszcze mniej „klocków”, a mianowicie 32 litery alfabetu.

Słowa tworzące nasz językowy skarb składają się tylko z około 40 głosek i 32 liter! Aż nie dowiary! Jak to jest możliwe? W tej książce znajdziecie odpowiedź. A to będzie oznaczać, że odkryliście dużą część tego nietypowego i zarazem pięknego skarbu!

Nasz skarb zawiera prawdziwe perełki. Spróbujemy wspólnie odpowiedzieć na wiele ciekawych pytań: Kto wynalazł słowa? Kto ustala, co one oznaczają? Dlaczego jedne słowa nas bawią, a inne smućą? Dlaczego tak wielu z nas nazywa się Nowak albo Kowalski? Dlaczego pewnych słów raczej nie powinniśmy używać, nawet jeśli istnieją? Czy na wszystko jest jakieś słowo?

W naszej książce użyliśmy kilku kolorów, które ułatwią Wam korzystanie z niej:

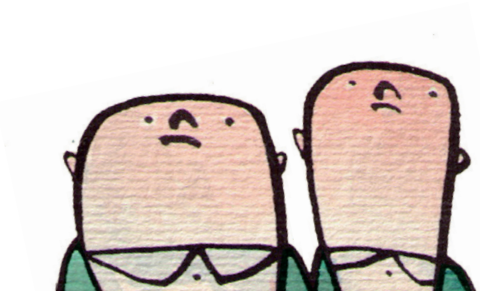
- Przykłady mają kolor niebieski.
- Pojęcia zaznaczamy kolorem zielonym.
- Do wyjaśniania słów używamy koloru fioletowego.

Poza tymi kolorami w książce pojawiają się dodatkowe symbole:

- + informacje uzupełniające,
- # odniesienia do tekstów literackich,
- & „zrób to sam”, czyli zagadki oraz inspiracje do zabaw i własnych eksperymentów,
- ∞ odniesienia do innych tekstów w tej książce.

My pokażemy Wam język, a Wy wyćwiczcie wzrok i słuch!

A zatem powodzenia w poszukiwaniu skarbów i odkrywaniu tajemnic języka polskiego!

Tak pokażemy Wam język

- 9 Ptaszki ćwierkają, a ludzie słowa mają!
12 Głoska z głoską sobie hasa, z tego słów powstaje masa
15 O wietrze szumiącym i wężu syczącym
19 Język polski chrapaszczki, tyle w nim chrzęści chrząszczki
22 Jeśli słówek nie znamy, to w słowniku szukamy
25 Lustreczko, powiedz przecie, który wyraz jest najpiękniejszy w świecie?
28 Co za głowa wymyśla słowa?
31 Słowa używane są jak ścieżki wydeptane
34 Łóżko wisi nad obrazem? A co stało się tym razem?
37 Kobyła czy rumak tu leży? Od czego to zależy?
40 A kto wie, jak to się zwie?
43 Czas zmienia słów znaczenia
46 Latoś we łzykwiecie. Cóż to jest, wiecie?
49 Bez nóg chodzi? O co chodzi?
53 Piękny ten buk nad rzeką Bug
56 Gdy boli główka lub tupie makówka
59 Dobrze wiedzieć, kiedy co powiedzieć
61 To samo, lecz inaczej, bo delikatniej raczej
64 Psiakość! Mam już dość!
68 Zaraz zaleje mnie krew! Cóż to jest za chlew?
71 Czemu Rubik ma kostkę? No to mamy zagwozdkę!
74 Co skrywają nazwiska? Prawdziwe znaleziska!
77 Swornegacie? Czy je znacie?
80 Czytaj tak albo wspaniale!
83 Biletów nie kupują, a i tak podróżują
86 Czy wszystko, co małe, jest zawsze słodziutkie?
89 O większego trudno zucha, jak był Stefek Burczymucha
92 Czary mary – akcja derywacja!
95 Części mowy znać by trzeba, w każdym zdaniu ich potrzeba
99 Trudne, ale ważne pojęcia
101 Teksty literackie, do których się odnosimy
106 Literatura o języku dla dorosłych

A język pokazywali Wam

BRIGITTE SCHNIGGENFITTIG studiowała językoznawstwo i translatorykę na Uniwersytecie Humboldtów w Berlinie. Jest tłumaczką, wykłada język polski oraz niemiecki na Uniwersytecie Marcina Lutra Halle-Wittenberg.

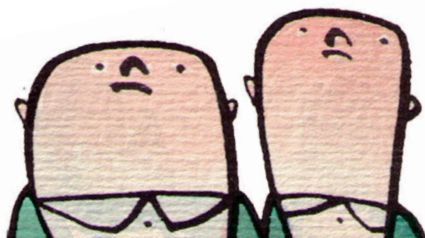
Dr JÖRG WAGNER ukończył studia nauczycielskie ze specjalnością język niemiecki i angielski. Wykłada językoznawstwo w Instytucie Germanistyki na Uniwersytecie Marcina Lutra Halle-Wittenberg.

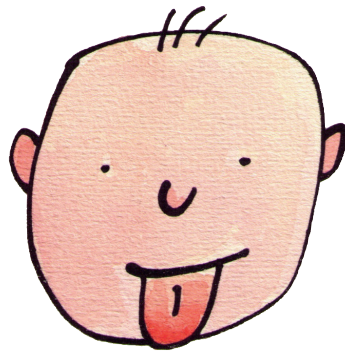
Dr VIOLETTA FRANKOWSKA studiowała filologię germańską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Adiunktka w Zakładzie Języka Niemieckiego UAM. Ukończyła również Studia Podyplomowe Kształcenia Tłumaczy Języka Niemieckiego.

Dr MIŁOSZ WOŹNIAK studiował germanistykę, ukończył także podyplomowe studia tłumaczeniowe. Wykłada językoznawstwo na germanistyce Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, naukowo związany z Zakładem Języka Niemieckiego UAM.

DIETER GILFERT studiował malarstwo i grafikę w Wyższej Szkole Sztuk Pięknych Burg Giebichenstein w Halle (Saale). Jest niezależnym malarzem i grafikiem.
<https://www.dieter-gilfert.de/>

Prof. dr hab. JOLANTA TAMBOR jest językoznawczynią, jej zainteresowania naukowe to: etno- i socjolingwistyka, języki regionalne i mniejszościowe, językowy obraz świata, glotto-dydaktyka polonistyczna. Pracuje w Instytucie Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego i jest dyrektorką Szkoły Języka i Kultury Polskiej.

Redakcja
Olga Nowak

Ilustracje
Dieter Gilfert

Korekta
Olga Nowak

Projekt okładki i opracowanie graficzne
Therese Schneider

Redakcja techniczna oraz łamanie
Therese Schneider

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Wydanie oryginalne
Wer denkt sich die Wörter aus?
Eine Wort-Schatz-Suche |
Brigitte Schniggenfittig, Jörg Wagner |
Mirabilis Verlag 2021

Copyright ©2023 by Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-226-4341-9
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4342-6
(wersja elektroniczna)

Dziękujemy Instytutowi Germanistyki Uniwersytetu im. Marcina Lutra Halle-Wittenberg za wsparcie finansowe.

<https://doi.org/10.31261/PS.230>

<https://orcid.org/0000-0002-1619-3631>
<https://orcid.org/0000-0001-7228-7643>
<https://orcid.org/0000-0002-0075-6604>

<https://orcid.org/0000-0003-0726-6680>
<https://orcid.org/0000-0001-9379-5962>
<https://orcid.org/0000-0002-0801-3821>

Pokaż język : słowem o słowie / Brigitte
Schniggenfittig, Jörg Wagner, Violetta
Frankowska, Miłosz Woźniak ; ilustracje Dieter
Gilfert ; redaktorka merytoryczna i językowa
wersji polskiej Jolanta Tambor. Wydanie I. –
Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego,
2023. – (Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa
volumina.pl Sp. z o.o.
ul. Księcia Witolda 7–9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 14,0. Ark. wyd. 5,5. Papier Sora Matt Arte 135g. PS 230. Cena 59,90 zł (w tym VAT).